

là per via d'herència al comte sobirà de Barcelona i els comtats del Rosselló, Conflent, Vallespir, Foix, Provença, Montpeller y altres del Lenguadoc, arribant a tenir los catalans l'honor insigne de veure per espai de dos sigles (XIII y XIV) a quatre de la incita nissaga dels Berenguers que cenyian la corona.

Homes il-lustres.—Es impossible fer particularment esment d'aquells comtes que al enemics eran heroichs guerriers y pares de sos vasalls y encara més ho és nombrar los homes il-lustres que d'alavor ensa han florit en lo camp de las ciencias, de las arts y de las lletres. Cal dir solsament que Catalunya ha tingut cronistas con Jaume I lo Conqueridor, historiadors com Icart, Dou, Desclot, Pons, Aymerich, Masdieu, Esteve de Corbera, y Jeroni de Pujades; arqueolechs eruditissims com Jaume Caresmar y són deixeble Jaume Pasqual; poetas com Ausias March, Febler, Raymond Muntaner y en nostres días l'inspiradíssim Verdaguer; filosofes com lo barceloní Sabunde, Raymón Llull y Balmes, més admirat en las nacions extrangeras qu'en sa mateixa patria; naturalistas com Jaume Salvador; matemàtics com Bails; jurisconsults com Vidal de Canellas, que fou bisbe d'Osca y formà per ordre del rey y de las corts d'Aragó son nou còdich civil y criminal, sant Raymond de Penyafort a qui Gregori IX encarregà la recopilació de los Decretals y Joan Pere de Fontanella, oracle del for; lexicographs com Antich, Roca; metges com Gabriel de Tarrega y Bernat; cirujians com Gimbernat y Pere Virgili el restaurador de la cirugia a Espanya y fundador de las escolas de Barcelona y Cádiz; pintors com Juncosa (cartuix), Viladomat, Isern y Fortuny; lletrats com Antoni Capmany, Milà y Fontanals, Coll y Vení y Rubió Ors y en aquesta constelació de sabis la famosa barcelonina Juliana Morella, que assombrá a l'Europa del sige XIX ab sa vastissima erudició.

No faltan en nostres días insignes fills de Catalunya quals noms brillaran en la historia patria com astres clarissims de sos actuals progrès.

Civilisació.—Catalunya (com Pi y Arimon assegura) fou'l primer poble d'Espanya que feu ús de la impremta sis anys abans d'estrenar-se a Valencia, l'primer poble que emplea la llum del gas; lo primer que possé en moviment lo ferrocarril, y'l poble més industrial y comercial que segueint la empeta del modern progrés s'assimila tots los avensos, aprofita totas las forses, perfecciona totas las arts, fins al punt d'admirar al restant de la patria y d'haverla honrat devant de las nacions ab lo gran espectacle d'una Exposició universal.

¿Qué mereix, donchs, lo poble català? ¿Qué mereix aquest poble tan viril, tan actiu, tan plé de sentit pràctic, tan gloriós per la seva història, tan plé de prendas naturals pera tot?

Deixem la resposta a la justicia, a la Providència y al pervindre.

P. FRANCESCH DE P. MORELL S. J.

La càtedra de Literatura Catalana

Estudis Universitaris Catalans

Es aquesta una altra de las càtedras quina creació havia Catalunya demandat ab insistència a l'Estat sense que semblants peticions logressin més fortuna que la que tingueren las encaminadas a conseguir la instauració de càtedras oficials de Dret civil català y d'Història de Catalunya.

Fou necessari'l vot del jovent estudiós d'aquesta terra, emès en aquell «Congrés Universitari Català», de feliç recordansa pera'l amant de la nostra cultura, pera que nasqués la càtedra novella; y, feliçament pera nosaltres, lo carácter lliure de aquesta càtedra liu de l'estranger pera realisar aquell patròtic objecte?

y bibliotecas d'Europa. Però aquelles obres, desgraciadament, no estan publicades. Ab lo descubrimient de l'impremta coincidí la decadència de la literatura catalana, avuy renixenta altra cop explendorosa; y aquells monuments literaris del passat restaren arreconats y desconeguts dels fills d'aquesta terra, que ab prou feines han sentit anomenar a llurs autors.

Això dificulta extraordinariament la tasca dels que volen consagrarse a l'estudi de la nostra història literaria. Pera realisar bé aquesta tasca precisan dues coses: la primera consisteix en un professor de vastíssima ilustració y completet coneixement de aquesta materia, fins avuy casi bé inexplorada, que serveixi de guia del que vulguí fer semblant estudi; y textes vius ahont l'estudi es fassi.

Es lo primer que avuy ofereixen los «Estudis», anant a buscar en la competència del doctor Rubió y Lluch la guia més segura pera'l bons catalans que vulguí emprendre aquest treball, y'l senyor Rubió, ja desde l'any passat associà a la seva empresa patriòtica y culta al senyor Massó y Torrents, distingidíssim escriptor y bibliòfot català. La tasca començada en el passat curs ès ferma penyora de lo que's durà a terme en el que ha comensat y bella esperança d'una brillant y propera restauració dels estudis històrich-literaris de Catalunya.

En quant a lo segon, ès necessari emprendre la publicació dels nostres clàssics, seguint l'exemple que iniciatives particulars molt lloables han donat y tirant totseguit endavant l'empresa, fá dos anys iniciada en l'Ateneu, y que ès de doldre que hagi quedat paralizada, donchs sembla que no faltaven entusiasmas ni potser recursos pera realisarla.

Qui llegeixi'l llibre que l'abans citat senyor Obrador acaba de publicar, comprenderà bé aquella necessitat.

També fóra de conveniència que's pogués dur a cap lo que, en forma molt poètica y entusiasta, diu que voldria poder fer aquell autor: subvencionar joves estudiosos que anesen a París, Berlin, Viena, El Escorial, Madrid... allí ahont hi hagués un preciós manuscrit català, y repatriarlo, ja que no és possible en original, en copia, valguente dels procediments que avuy están en ús a l'estranger pera treballs d'aquesta mena.

Y això ho farán los «Estudis Universitaris Catalans» si'ss patriotas de Catalunya los ajudan. ¿Per què entre'l catalanista que comtan ab medis pera ferho no s'ha d'obrir pas l'idea de fundar una mena de boses de viatje pera'l joves alumnes d'aquesta càtedra que més se distingeixin, a fi de que puguin passar a l'estranger pera realisar aquell patròtic objecte?

Un nacionalista atropellat

Veigin lo que diu *La Tralla* dominant compte de la brutal agressió de que fou víctima lo conegut escriptor y orador nacionalista senyor Llorens.

«El passat dilluns a tres quarts de nou del vespre'l nostre estimat company En Joan Llorens, fou víctima d'una agressió incalificable.

Anava'l nostre amic en companyia del company Llangort, quan al ser al carrer de Montessió aprop del Pasatge que comunica ab lo carrer Comtal, se sentí una terrible bastonada al cap, sense que ni ell ni en Llangort hagués vist ni avans ni després als agressors.

Al sentirse ferit, y vegent que's cobarts que l'havien atacat per la esquena havien fugit ó desaparegut com per encant, los apostrofà enèrgicamente, mentre lo company Llangort buscant la pista s'internà en lo Pasatge creyent que per allí s'haurian escapat, donant críts de criminals! jagafeus!

La fosca y la solitud del lloc ahont succehi el fet protegiren la fugida dels cobarts, al temps que en Llorens sentí amaratar de sang que a grans borbolls li rajava de la ferida; esclamà: «estich jferit». En Llangort l'auxili y en companyia d'algún tranejant lo trasladaren a una farmacia proxima, ahont reconeguda la qualitat de la ferida, se disposà la traslació al dispensari de Casa la ciutat, ahont se li practicà la primera cura essent precis donarli uns punts de sutura a la tremenda ferida que mostrava en lo cap, en lo mateix centre de la coroneta.

No cal probar, donchs, que la agressió fou pel darrera.

En Llorens demostrà gran presència d'ànim tant al ésser objecte de la agressió com en lo moment de la cura.

La indignació no'n deixa escriure. Fets d'aquesta naturalesa proban lo rebajament d'aquesta gentussa cobarda y traïdora y per si sols se fan execrables.

No respón això a res noble, ni a res honrat. A las nostres francesas acusacions, se'n hi contesta desde una cantonada amparats per la fosca. Al reto noble, que cara a cara y enfront de tothom llièsem, nos hi respon una mà que empunya un garrot després d'haver cobrat una miserabile moneda.

Hem arribat ahont som pel desitj de que s'esclareixi la veritat y'l poble vegi qui som nosaltres y qui son ells.

Hi haurà, donchs, qui pugui abonar aquest fet?

Los homes honrats que no estan ab nosaltres, necessitaran encare més argumentació pera demostrarhi la innoblesa dels que volen regenerarlos?

La inquisició contan que atormentava als que discutian la religió. Ells, de traïdor y ab alevosia, maltractan d'obra als que discutim un credo; als que volèm que no s'enganyi impunemente al poble. ¿Quina diferència va dels uns als altres? ¿Què se'n pot esperar de gent que usa procediments d'aquesta naturalesa?

Hi pot haver un sol home que sigui honrat y abonar aquest execrable y cobart procedir?

Los honrats obrers que segueixen a n'aquesta gent sense conciència, si rében una ofensa personal, se'n pendrà venjança per aquests medis?

Consultis tothom la seva conciència y jutgi. ¡Végnitse d'una vegada las miserias d'aquests homes que predican llibertat y atèntan als drets dels homes y fins a la seva existència, amagantse cobardament com a febles dònans!

Però no lograrán pas que reculèm. Sabèm quins son los nostres devers y's cumplirèm a costa dels majors sacrificis.

Ja vindrà'l dia que resplandirà la veritat entre'l homes!

Protestem de tot cor de tan criminal com cobart precedir, a l'ensembla que felicitem al company Llorens per l'estat mellorat en que ja's troba, desitjant que prompte puga continuar la redemptora tasca de propagar nostres bells ideals y que tant los pesa als que, anomenantse demòcrates, se valen del sistema tant canallesch d'atròpellar a un digno ciutadà de part darrera, per no trobar medis justificats de contradir las acusacions que tothom los hi planta en cara.

Bona oratoria la dels moderns redemptors!

LO COMTE L'ARNAU

AL PRINCIPAL DE BARCELONA

Catalunya està d'enhorabona ab motiu de la nova, novíssima manifestació de cultura del Teatre Principal de Barcelona, duta ab gran fè y entusiasme a felis terme per l'expert y famós artista Sr. Graner.

Es aquesta una iniciativa que esparvera y que ofegaria als més encaratjats, si no fós alentada per una fè pregona y no's tingués la conciència del Sr. Graner, de tots y cada hu dels elements a conjuminar, d'altíssima complexitat, per arribar a una si expondorosa d'estètica y patriotisme.

Lo teatre, tingut antigament per escola de bonas costums, y perversamente convertit en nostres días en una càtedra del xorgisme, ahont las ideas malsanas y la baixesa de las passions humanament bestials, eran past de tot lo poble sense diferenciacions de classes, necessitava qui'l redimís y'l tornés a aixecar a l'altura moral que li correspon. Aqueix alsprém formidable y hermosa redempció, començada ja ab gran èxit, es l'obra magna y justament aplaudida del genial Fr. Graner.

Ell es qui ab una elevació de miras, may prou justament elogiadas com se mereix, está obrant lo gran consorci de la moral y de l'art, fins avuy rebregadas per un instant lo més bestial y missèrrim.

Lo patriotisme, l'estètica y la bondat, cremant com un incens dintre'l cor del geni, era hora ja de que, ab explosió volcànica, eixissen a sanear l'ambient del nostre teatre, invadint ab los perfums de la bellesa y hermosura humanas, los temples de l'expansió y del solàs.

Ben satisfets poden estarn's iniciadors y'l nostre poble d'aquesta nova y titànica empresa d'una cultura y significansas las més grans y fondas, que tant debò sigui la definitiva del sanejament del teatre a Catalunya.

Deixant per avuy de banda la part de representacions dramàtiques, anèm a dir quelcom respecte la representa-

cio escènica de la primera de las llegendas catalanes que al Principal hi ha sigut ja frenèticament aplaudida. *El Comte l'Arnau*.

Sorprén y maravilla que un argument tan simple com lo del *Comte l'Arnau* hagi donat pasta pera ferne tan hermosas creacions.

No s'ha distret pas lo Sr. Graner en la triallada dels principals elements. Ha cercat gent jove y ja sancionada. Tots s'hi han posat de plè y han interpretat l'importància del projecte ab tot l'interès que reclama.

En Carner, jove entre'l veils dels nostres lletrats, ha sabut ab inspirada lletra fer de la llegendà del *Comte l'Arnau*, quatre quadros magnífichs, y d'un sabor llegendari modernitzat y experimentant senyorial y d'antigó que, tot honrantlo una vegada més, ha donat lloc a què mestre Moreira, brodes la llegendà ab unes armonies y efectes musicals, que acaben per entusiasmar al públic, que ho contempla, y als pintors los hi ha inspirat motius escènichs de natura, los més sorprenents.

La part decorativa es verament esplendenta, mereixent tota mena de aplausos los llurs artistas Srs. Juvent, Moragas y Alarma, Urgellés y en Vilamura. Y es de veure com lo simpàtic Sr. Lambert, interpreta la galana partitura d'en Morera y arrasta ab sa batuta serenament moguda per aquell devassall de notacions de las tempestats del pàs del fantàstich *Comte l'Arnau*, la gran orquestra que hi dirigeix. Lo Sr. Lambert es també jove, molt jove, però ab un coratge de mestre que es una esperança de la patria.

En Gual, que hi posa sa ànima de artista, ha fet dels seus actors, los autèntichs personatges de la llegendà. Tant los dos ermitans del primer quadro, com los pastors del segon y com aixís mateix l'estol de soldats del tercer, moventse dintre aquelles escenes ab tota l'artística naturalitat que's requereix, ab llurs vestuaris esplendits d'època y lloc, honran de veras la direcció d'en Gual.

Respecte la caracterisació de la Comtesa y del Comte l'Arnau, no pot demanar-se més. Aquests dos personatges, los principals de la llegendà, duen l'art més exquisit en compenetració, y's produueixen ab tota perfeccibilitat, valent ells sols un elogi refinadíssim, aixís com també la visió de les tres filles del Comte, que són l'acabament de la perfecció d'aquest quadro plàstich, no sols per llur manera de presentarlas, sinó y tot per la execució del llur paper:

Podria y deuria entrar a examen de detalls, que acabarán de donar idea d'aquesta representació plàstica de la gran llegendà del *Comte l'Arnau*, emperò ns manca espai y temps y n'hi ha prou ab lo que havèm dit pera donar idea de lo bé que va aquesta primera representació.

Cal encoratjar al los justos elogis que's mereixen, tant l'empresari señor Graner, com los artistas tots, qui hi duen a contribució d'aquesta magna y important empresa, las seves qualitats d'artistas.

Y cal aixís mateix elogiar al nostre poble, qui ab son contingent y entusiasme, demostra tenir encara gust y sentit pràctic per las obras de veradura cultura y sà patriotisme. Aixís serà com d'una corrambada's queda'nau y ver al mitj del lloc lo xorch teatre, y'l poble enfortirà més y més ab la moral y'l bon art català.

X.

La xerrameca

a casa'l sabater

Hi havia una feinada de cá l'ampla; las formas yls tirapèus no ho estaven gens en vaga, a fè de Déu! Cupis, badellas y xarols que al matí mostraven la lluenga fesomia, anaven despareixent com per l'art de l'encaixatament. L'amo, estisoras y trinxets en mà, feya destrossas, semblant a l'àngel exterminador, ab flamejant gladi, que un dia vindrà a convertir lo món desgraciat que gaudim en un altre taller de sabateria y emparantse de les pells de tants dropes y tahuls tractava de ferne solas pera las botines dels sants.

Era natural tanta feinada, una història que's reproduceix tots los anys pel mateix temps; firas y festas majors se succeeixen ab febrós y atropellada professió yls xichs y xicas y fins las personnes grans senten frisansas de xarol y badellet. Què hi fà què, finit lo ball, lo pagesàs deixa las botinetas reventadas? Ja l'ha donat lo cop, ja està feta la gracia, ja ha enamorat la dolsa pota-terrosseta de rojenças galtes, nassos aixamplats y ancas revingudas quin cor, més petit quèl d'una sargantana, salta y brin-

ca sota'l pit inflat per la fadiga de tant ball; ja li ha dit ab aquell par que'm vols? y ella, pobra colometa, no contesta y balla... balla tot suant teix, y estima y reb una trompada balla y també pateix y estima...

—Pure! Ja'm canso de fer xarol; tant i tant fà perdre la paciència; no'n voldria mai d'aquesta feina; ha compromís y una estirada mal donada reventa la pell...

—Totas de xarol?

—Casi que sí. Los deixarà tots enxarolats d'aquesta feta.

—Té rahò'l Cisquet—rondina una xiqueta que s'està cosint los empesos a la màquina; s'hi té d'anar ab un cuidado que't fa veure la vista verda y encara gracies que gasto oli, que sinó, tot ho tallaria.

—No'l planys l'oli, Merceneta diu lo sabater treyentse las ulleres pera veure mellor la cosidora.—Boh! ja has trencat l'agulla?

La Merceneta no contesta; està avergonyida; es dia dolent aquell y es la tercera agulla que ha romput. Sas galtones pujan de color y's van posant vermellars.

—Caram, Merceneta, no'n caldrà de rascador pel misto, ac

Lo Pauet pren la bitsaga y's disposa a encendre'l llum per escalfar los ferros.

—A veurer si quedan ben grunyidas aquestas botinas.

—Prou; prou; vostè no fa sinò diu; tot es hú, fumar la pipa o fer treballar lo tira-pèu.

—Tens rahó, noy—contesta'l senyor Pepitu,—però, ja veurás, per veurer treballar n'hi han d'haver uns altres que treballin.

Lo Pauet-reulla al seu interlocutor sense dir paraula y escupint lo ferro se posa a ferlo correr per demunt la sola ab inaudita forsa. Què lluent se posa'l cuiro! Què vermell se posa'l Pauet tentanta apretamenta!

—Alsa, xiquet! Aixís m'agradada—diu rient lo senyor Pepitu;—que bò que dóna veurer treballar; no, Venutra? Y doncas, còm va'l Cassino? Què faran aquest any?

—No ho sé—contesta'l senyor Venutra, molt atrafegat netejant la pipa que està embossada;—crech que demà tenen junta; quina gent! Sembla quels hi arrenquin de la butxaca's quartos; quin grèu's sab de trèurels.

—Hi haurá sarsuela, segons diuen y ball.

—Yrahóns. —Ohi això es una comedia que may falta—diu lo Tòn;—ja es mal viv; acabadas las festas tots fan dimissió, es reglamentari.

—Y tú, Merceneta?—pregunta'l senyor Pepitu,—que no hi anirás a la funció?

—Més caldrial—contesta la cosidora tornantse vermella altre cop;

m'agradan las sarsuelas, forsa.

** Sobran las vidrieras y fa irupció dins la botiga tota una colla; dos criatius venen a buscar unes botines.

—No estan encara; digali a la mare que prengui paciencia un dia més, sent?

—Es que no pot sortir de casa—diu tota compungida la noya.

—Bé, vaja, vina demà al matí, sent; ja estarán. Pauet, té, posa aquestas mitjas solas, corre.

La criatura marxa satisfeta:

—Déixaho, Pau.

—Però, no dèyau que posés las mitjas solas—observa'l menjador de bottifarras.

—Altra feina hi ha per ara; ja ho farèm. Aquestas festas majors tot ho trasbalsan—afegeix com a corolari'l sabater;—quin remey nos queda sinò dir alguna mentidota.

—Las bonas paraulas fan menjar als malats.

Es una veu nova la que parla; un propietari alt y sech, ab barba punxaguda, home alegre per demés y que, sempre, ne té alguna per dir.

—Caray! d'ahont sortim, Pepet.

—Apartis, senyor Pepet, no pot passar la Carme—diu la sabatera.

Es la Carme xica ben fornida, tota ella carregada de cantis y cantarets; vé de la font, de buscar aigua.

—Ah! passa Carme, no t'havia vist.

Y'l senyor Pepet s'assèu disposat a aumentar la colla dels dropandats y a pendre part en la conversa que, senthi ell, aviat quedará monopolizada.

—Què'n fariam de feina si n'hi ha ganes, nó?

—Prou, prou, senyor Ventura, però, no n'hi ha, no n'hi ha.

Lo senyor Pepet, feta la darrera observació, se posa a riurer y una cama demunt de l'altra y las mans als genolls emprén la seva tasca acostumada, fer ballar lo pèu que ja no para.

—Sembla quels forasters ja van fugint—diu lo senyor Ventura.

—Si que s'hi coneix, forsa; a misa major lo diumenge n'hi faltavan una pila. Com s'acosta'l fret—contesta'l senyor Pepitu.

—D'aquí vuit dies no'n queda cap. Serèm sols, Pepet, tots sols a jaurer; tindrem de buscar un arresser.

—Si, si, senyor Ventura, bonas pípades y mistela; no hi ha res melloar contra las geladas; anant al lliç ben calent ningú's costipa.

—Es clar—afirmá'l senyor Ventura, —axis anirèm passant y no se'n adonarem que ja hi tornarem a ser. S'hi trobarem los mateixos y de la mateixa manera.... es dir—declara somniós lo senyor Ventura,—no del tot mateixos, serèm un xiuet més mandras.

Un assentiment general dels concurrents, en forma de silenci, segueix el parlament del digne fumador de pipa y'ls circonstants callan, fuman y badallan mentres lo mestre sabater y'ls xichs pican la sola, las dònas van cosint, lo gat miola y la claror va esmorintse més y més, volgut per bona companya dels sers endormiscats que viuen, respiran... o vegant.

DOCTOR PALAUET.

CONCERT-MALATS

Lo dissapte passat tingué lloch en nostre Teatre Principal l'anunciat concert de piano donat per l'eminent artista J. Malats, gloria indiscutible de l'art musical y orgull de la nostra patria catalana. S'hi congregà en lo Principal, una nombrosa y distinguida concurrencia com no recordém s'ha gués vist mai en aquesta classe d'espectacles y és què'l nostre públic, desgraciadament, no s'adona de qu'ls artistas de casa valen, fins que'ls ho fan saber a l'estrange; y si bé'ls periòdics rotatius castellans acostumats a enlairar nulitats a copia de solts ben retribuïts, feren lo descubriment de que Malats no era artista, que no sentia, ls dirèm que'ns dol per ells mateixos, donchs lo premi Diemer guanyat per aquell per unanimitat, no's dona a l'home màquina y si al que's compenetra bé del sentiment de cada autor y'l fa.

Y dit això que convenia per l'honor del tribunal que adjudicà'l premi a Malats y pèra aquest mateix, passèm a dir que'l concert supererà a l'ilusió que tots nos havíam format avans d'oír a aquell colòs. Començà ab l'*Apassionata* d'en Beethoven, fentnos fruir tota la pureza que enclou aquella grandiosa composició y que executà tant sobria y magistralment, ab tant de gust y correcció, que a l'acabar l'últim temps lo públich feu a Malats una gran ovació. Tocà després, l'*Alceste* que Gluck compongué pera violins, arreglat magistralment per en Saint-Saëns pera piano; l'obra és hermosíssima y Malats se'n manifestà com dominador dels pedals y'ns feu apreciar la riquesa y pulcritud d'una execució exquisida y perfecta, puig en molts passatges la mà esquerra semblava un violoncello.

Després d'un breu descans, tocà'l *Carnaval de Viena* de Schuman, composició digna de ser més tocada y que Malats digué d'un modo acabat especialment la *Romança* que ho feu ab un sentiment que corprenia. Al final d'aquesta obra'l públich sugestionat, ja no's pot contindrer y demanda a Malats que toqui més, y entre grans aplaudiments se torna a sentar al piano donantos a conèixer la *Mandolinata* de Saint-Saëns que li val un altre ovació, y la concurrencia, semblant abusar de tant simpàtich artista, l'obliga en mitj de grans picaments de mans a tocar la *Campanella* de Paganini-Lisz, qual execució fou interromputa varias vegades pel públich que aplaudia frenèticament a l'artista.

Per últim, tocà Malats la *Balada en la bemol y'l Nocturno en Re bemol* de Chopin, plena de dificultats la primera, las quals dominà sortosament, y de sentiment la segona, y que solsament gènis com Malats son capassos de trasmètrer a qui'ls es-

rrà. Ademés, com estava anunciat, se reparteix ab aquest quadern la copia d'una fotografia de la calavera del gran Rey Jaume primer, extreta'l jorn de sa traslació del reyal sepulcre del Monestir de Poblet al que actualment ocupa a la Catedral de Tarragona, efectuada'l dia 7 d'octubre de 1856, lo qual té de cridar molt l'atenció dels homes de ciència y dels curiosos per l'extraordinaria magnitud que presenta'l crani d'aquell gran sobirà.

Ademés, com estava anunciat, se reparteix ab aquest quadern la copia d'una fotografia de la calavera del gran Rey Jaume primer, extreta'l jorn de sa traslació del reyal sepulcre del Monestir de Poblet al que actualment ocupa a la Catedral de Tarragona, efectuada'l dia 7 d'octubre de 1856, lo qual té de cridar molt l'atenció dels homes de ciència y dels curiosos per l'extraordinaria magnitud que presenta'l crani d'aquell gran sobirà.

Per últim, tocà Malats la *Balada en la bemol y'l Nocturno en Re bemol* de Chopin, plena de dificultats la primera, las quals dominà sortosamente, y de sentiment la segona, y que solsamente gènis com Malats son capassos de trasmètrer a qui'ls es-

rrà. L'*Impromtu* ab variacions de Schuber fou tocat també per en Malats ab gran soltura y correcció; més allí abont lo públich s'entussiasmà tributant a Malats una ovació que ja may olvidarà, fou en l'execució de la *Rapsodia N.º 2 de Listz*, fentne una verdadera *creació*, tocantla amb tant de vigor, ab tanta energia, ab lo domini tant complert del teclat y ab tanta limpresa y dominació de l'estil, que'ns feu sentir efectes may pensats, y no serà atrevit assegurar que no's pot ja donar mellor interpretació a l'obra del compositor húngar. La concurrencia li feu a Malats una grandíssima ovació, obligantlo a sortir varias vegades a les taules, y com los aplaudiments no paressin, s'assentà altra volta al piano y toca com a despedida un *Vals* de Chopin, executat ab gran carinyo y delicadeza.

No acabarèm aquesta ressenya sense fer menció especial del piano que s'estrenà aquell dia y que és fabricació que honra també a la nostra terra, de la Casa *Oriol et Cussó*, la que té més producció y exportació d'Espanya, y de la que n'és representant nostre particular amich D. Joan Ayné. Bastava veurer aquell hermós exemplar pera obtindre lo convenciment de no ser precis anar a l'estrange pera adquirir una bona marca; així ho han certificat eminències com Bretón, Pedrell, Marsenni y altres, y'l mateix Malats, qui quedà encantat al veurer sa precisió mecànica y sa deliciosa sonoritat.

SLOG.

NOVAS

Senyor Alcalde: Si a l' hora de sortir nostre setmanari no ha pogut fass'il favor de ferregar, o millor

encara, trèurer la pols que hi há al carrer de Barcelona, cruse ab la via que de la Pedrera va al moll, puig los forasters que per obligació ns tenen de vindre a visitar, s'asfixien al passar per aquell tròs de carrer donchs la polsareda que s'axeca al pas dels cotxes y carros, deixa als pobres viatgers y viandants en un estat illassimós de roba y lo que's la boca y ulls és allò de quedar mut y cego per una bona estona.

Com sembla que vostè per allí no hi deu de passar gaire, és lo motiu que no s'haig preocupat poch ni gens ferho arreglar, per lo que li fem avinent per si creu necessari fer aquesta *gran obra*.

Y ara un altre y prou. Si per cás plögues fass'i trèurer lo fanch, puig quan s'assecarà's tornariam a trobar com ara.

Lo quadern que acaba de publicarse, núm. 4, de la *Crònica o Comentaris del gloriósissim y invictíssim Rey en Jaume I*, es sens dubte'l més interessant de tots, puig està tot ell dedicat a narrar la conquesta de Mallorca per aquell estol de catalans que siguèren l'admiració del món. Lo sumari que conté és lo següent:

LXXII. Atach a las murallas de Palma.—LXXIII. Continua l'atach.—LXXIV. Entrevista ab lo Rey de Mallorca.—LXXV. Proposicions.—LXXVI. Proposicions del Rey moro.—Segueix la guerra.—LXXIX. Bravesa dels serrahins.—LXXX. Empenediment.—LXXXI. Preparant l'assalt.—LXXXII. Empenyorament als mercaders.—LXXXIII. Palma abandonada.—LXXXIV. L'assalt de Palma.—LXXXV. Entrada a Palma.—LXXXVI. Matansa de serrahins.—LXXXVII. Presa del Rey y de l'Almudanya.—LXXXVIII. Saqueig de Palma.—LXXXIX. Repartiment del boti.—XC. Discordias.—XCI. Don Jaume aconsella al poble.—XCII. Mort de quatre nobles.—XCIII. Sortida de Pálma.—XCIV. L'exèrcit cap a Inca.—XCV. Los cavallers hospitalaris a Mallorca.—XCVI. Terra als hospitalaris.—XCVII. Casa y mobles als hospitalaris.—XCVIII. Recurrent l'illa.—XCIX. Demanant consell.—C. Combat de les covas d'Artá.—CI. Treva.—CII. Siti dels serrahins a les covas.

Ademés, com estava anunciat, se reparteix ab aquest quadern la copia d'una fotografia de la calavera del gran Rey Jaume primer, extreta'l jorn de sa traslació del reyal sepulcre del Monestir de Poblet al que actualment ocupa a la Catedral de Tarragona, efectuada'l dia 7 d'octubre de 1856, lo qual té de cridar molt l'atenció dels homes de ciència y dels curiosos per l'extraordinaria magnitud que presenta'l crani d'aquell gran sobirà.

Lo prop-vinent diumenge dia 29 del present mes, tindrà lloch a Barcelona lo Consell General que la Junta Permanent de l'Unió Catalanista convoca pera la nova elecció de cárrecs (President, Secretari y dos vocals) admissió de nous socis l'aprovació de l'estat de comtes y discussió de proposicions.

La rifa de Madrid ha volgut aquesta vegada afavorir als nostres paisans ab la grossa, donantlos un premi de 150.000 pesetas que afortunadament resultan estar ben repartides entre uns quants industrials taragonins.

Felicitèm als afortunats y que per molts anys les puguin fruir.

* Avuy, a las nou de la nit, tindrà lloch en nostre Teatre Principal un concert clàssich per los distingits professors senyors Sabater, Lopez Casals, Lopez Naguil, Ribas y Raventós, baix lo següent programa:

1. Cuarteto en mi bemol, pera instruments de corda, Mendelsson.

Adagio ma non troppo.

Allegro non tardante.

Cansonetta.

Allegro.

Andante expresivo.

Molto allegro è vivace.

Srs. Lopez Naguil, Lopez Casals, Ribas y Raventós.

2. Nocturn, Chopin-Sarasate.

Mazurka, (Op. núm. 2), Vienavki.

Sr. Lopez Naguil.

Sur le lac, Godard.

Fileuse, Dunkler.

Les Cigne, Saint Saëns.

Tarantelle, Popper.

Sr. Raventós.

Polonaise en la bemol op. 53, Chopin.

Sr. Sabater.

3. Quinteto en mi bemol, Op. 44, (pera piano y instruments d'arch), Schuman.

Allegro brillante.

Un poco largamente.

In modo d'una macia.

Scherzo.

Allegro non troppo.

Srs. Sabater, Lopez Naguil, Lopez Casals, Ribas y Raventós.

No duptem que dat lo fi benèfich

que's persegueix y la justa nomenada

dels concertistas, lo Teatre's vegi plè

de gom a gom.

Per demà a la nit posa en escena la

societat «Centre Català» l'interessant

drama d'En Santiago Rusinyol *Lo Mistich*, en quina obra se'n assegura

sh'i llueixen los principals personatges,

que n'han fet un estudi acabat.

No's gens estrany donchs que demà

sigma molta la gent que no puga assistir a aquesta funció per falta de localitats.

Demà

PASTILLAS SERRA son las mellors pera curar la TOS

Y totas las enfermetats de l'aparell respiratori perque modifiquen las mucosas, facilitan l'expectoració y treuen en un dia l'opresió del pit y la fatiga. Poden pendres sens cap perill, puig no contenen opio ni morfina.

A DOS RALS CAIXA

Farmacia del Centre de MANEL FONT, Rambla de Sant Joan, 57, Tarragona.—Teléfon 48

Neurastenia

clorosis,

debilitat general,

anemia

se curan radicalment ab l'ús del

NEUROSTEÓGENO SUGRAÑES

EN TOTAS LAS FARMACIAS

TALLERS

d'Arts sumptuaries

DE

FÉLIX RIBAS

Carretera Castelló, TARRAGONA

Se construeix ab perfecció tot lo referent a Arts sumptuaries.

Projectes y presupostos detallats de les obres que ho requereixin.

Xarop NADAL

DE

Hipofosfits y Neurostina

TÓNICHE

RECONSTITUYENT, ESTIMULANT

Hipofosfits de cals, d'Estrichina, de Ferro, de manganès, de quinina y de cosa, associat a la Quasina tònic amarach y a la Neurostina (fòsforo orgànic) eficàs pera l'anèmia cerebral y enfermetats medulars, apressa la digestió y detura la vellesa orgànica. Cumpleix totas las indicacions dels hipofosfits.

Preparació esmerada, productes esculits.

Medalla de plata en l'Exposició de Atenes, 1902.

DE VENDA

Farmacias y Droguerías

M. NADAL, Major, 14, Tarragona

ABONOS

químichs y minerals garantits per son més alt poder fertilisant, elaborant los compleixos especials pera cada terra y cultiu.

ABONOS

organico-químichs propis pera plantacions preparantlos també ab atenció a las necessitats de la planta y terra a què deuen destinarse.

Despullas, tercerilla, etz., grans llegums, etz.

COMISIONS Y REPRESENTACIONES

QUINTANA Y TORRES
Carrer de Barcelona, 4, Tarragona

Lo Camp de Tarragona

SEMANARI CATALANISTA

Redacció y Administració: Mendez Nuñez, 6

Tarragona, trimestre..... 1'50 pta.
Fot. 1'50
Extranjero 2'00 »
Número d'avuy 0'50 »

Anuncis a preus red. ts

los podrian fer melló, aproposit per regalos; causan gran admiració.

Trobarán també sombrillas y un gran assortit de bastòns, parassols de totas menes que són molt barato y bons. Mellor dit: no hi ha cap casa en tan bonas condicions.

26, COMTE DE RIUS, 26

EXCELSER

En Llanas ven uns paraigües de semi-seda y cutó, de color inalterable y teixit tantíssim bò, que resisteix tota prova al devall d'un canaló.

Ademés, també té uns vanos ab pintats tan rebòns, que ni Rafel ni Murillo

AIGUAS FERRUGINOSAS Y BANYS

DE
ESPLUGA DE FRANCOLI

A 10 minuts de POLET. Estació del Ferro-carril de Lleida a Reus y Tarragona

Balneari de primer orde, a càrrec dels propietaris nous. Servei de fonda inmellorable. Nombrósos xalets y habitacions amoblatas y ab cuina, pera familiars, a varis preus. Quatre trens diaris, iglesia, telèfon, servei de carruatges d'en Palau y Tarés.

Aquestes aigues ferrosas no tenen rival pera regularizar las èpocas mèntruals, anèmia, neurastenia, clorosis, escrofulisme, linfatisme, dispepsias atòniques, histerisme, convalescències, etz.

Pera llogar xalets y demés notícies: Plaça Catalunya, 4, 1.er-1.ª-Barcelona y a l'Espluga de Francolí als senyors Civils germans administradors del Balneari.

COLEGI JOSEFI

PREPARATORI PER AL COMERS Y LA 2.ª ENSENYANSA
FUNDAT EN 1861

Director y Proprietari: D. JOSEPH DANIEL MATAMOROS

Tarragona, Plaça de la Font, núm. 16

En aquest acreditat Colegi's proporciona una ensenyansa verdaderament sòlida, integral y cristiana ab arregllo als últims avensos, sent variis los alumnes del mateix ingressats en la 2.ª Ensenyansa que han acabat ab èxit sa brillant carrera en los 20 anys que'l dirigeix l'expressat Professor. Té ademés aquest Colegi la ventatja d'estar ben orientat y situat al centre de la ciutat, ab una cabuda d'aprop de 2.000 metres cúbichs, alt de tetxo, excelents condicions de seguretat y salubritat y legalment autorisat per la Superioritat.

HONORARIS

Alumnes interns de 1.ª y 2.ª Ensenyansa, primera classe, o sia cuidats especialment, manutenció superior, llit, rentat y planxat, preparació y gimnasia, 60 pessetas mensuals. Id. id. de segona classe, 50 pessetas. Mitj pensionistas, 30 pessetas. Recomenats pera la preparació y menjant en lo Colegi lo que li portin las seves familiars, 10 pessetas. Recomenats sens id. id., 5 pessetas. Comers, 5 pessetas. Classe general, 2'50. Adults, de 7 a 9 de la nit, 2'50. Preparació pera l'ingrés en Correus, Telègrafos, etz., 5 pessetas.

NOTA: Als pensionistas que s'ausentin d'aquest Colegi per Nadal o per Pasqua se's hi abonarà la meitat de l'import dels dies que hagin estat ausentes.

CENTRE DE SUSCRIPCIONS
SADURNI GINESTA

RAMBLA DE SANT JOAN, 88, TARRAGONA

En aquest acreditat Centre que més anys compta d'existencia a Tarragona en aquest ram, s'admeten suscripcions a totes las obres de Literatu, Ciència, Clà i Arts de las principals casas editorials d'Espanya, ja sia per quaderns setmanals o a plassos mensuals.

SE SUSCRIU TAMBÉ A LA

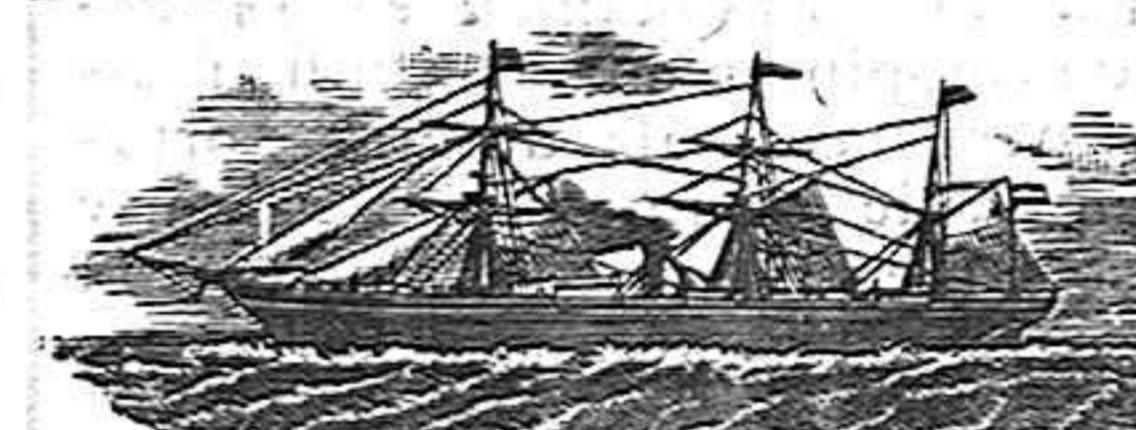
Biblioteca popular de l'Avenç y a la Ilustració Catalana y a tota classe de Ilustracions, Periòdichs y Revistas francesas, anglases y alemanas.

LECTURA
GIOTI

Lo mellor reconstituyent era combatre ab èxit totas las malalties nerviosas.

VENTADA

en totas las Farmaciacs y en casa son autor, Passeig de Gracia, 4, BARCELONA

Serveys de la Companyia Trasatlàntic

Linia de Cuba y Méxic. — Lo dia 17 de Octubre sortirà de Bilbao, lo 20 de Santander y'l 21 de Coruña, lo vapor **Alfonso XIII**, directament pera Habana y Veracruz. Admet passatje y càrrega pera Costa firme y Pacífich ab trasbord a Habana al vapor de la línia de Venezuela-Colombia. Combinacions pera'l litoral de Cuba y Isla de Santo Domingo.

Linia de Nova York, Cuba y Méxic. — Lo dia 26 de Octubre sortirà de Barcelona'l 28 de Málaga y'l 30 de Cádiz, lo vapor **Buenos Aires**, directament pera Nova York, Habana y Veracruz. Combinacions pera distints punts dels Estats Units, litorals de Cuba y Isla de Santo Domingo. També admet passatje per Puerto Plata ab trasbord a Habana.

Linia de Venezuela-Colombia. — Lo dia 11 de Octubre sortirà de Barcelona, lo 13 de Málaga y'l 15 de Cádiz, lo vapor **Montevideo**, directament pera Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife, Santa Cruz de La Palma, Puerto Rico, Habana, Puerto Limón, Colón, d'ahont surten lo 12 de cada mes pera Sabanilla, Curaçao, Puerto Cabello y La Guayra, admetent passatje y càrrega pera Veracruz ab trasbord a Habana. Combina pel ferrocarril de Panamá ab las companyias de navegació del Pacífich, pera quals ports admets passatje y càrrega ab bitlets y coneixements directes. Combinació pera'l litoral de Cuba y Puerto Rico. S'admet passatje per Puerto Plata ab trasbord a Puerto Rico y pera Santo Domingo y San Pedro de Macoris y ab trasbord a Habana. Tanibé carrega pera Maracaibo Coro, Carupano y Camaná ab trasbord a Puerto Cabello y pera Trinitat, ab trasbord a Curaçao.

Linia de Filipinas. — Lo dia 14 de Octubre sortirà de Barcelona, havent fet escalas intermitents lo vapor **C. Lopez y Lopez**, directament pera Génova, Port-Said, Suez, Colombo, Singapore y Manila, servint per trasbord los ports de la costa, Oriental d'Africa, de l'India, Iava, Sumatra, China, Japó y Australia.

Linia de Buenos Aires. — Lo dia 3 de Octubre sortirà de Barcelona, lo 5 de Málaga y'l 7 de Cádiz, lo vapor **Leon XIII**, directament pera Santa Cruz de Tenerife, Montevideo y Buenos Aires.

Linia de Canàries. — Lo 17 de cada mes sortirà de Barcelona'l 18 de Valencia, lo 19 d'Alacant y'l 22 de Cádiz, lo vapor **M. L. Villaverde**, directament pera Tanger, Casablanca, Mazagán, Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife y Sta. Cruz de la Palma retornant a Santa Cruz de Tenerife pera emprendre lo viatge de return fent las escalas de Las Palmas, Cadiz, Alacant, Valencia y Barcelona.

Linia de Fernando Póo. — Lo dia 25 de Novembre sortirà de Barcelona y'l 30 de Cádiz, lo vapor **San Francisco**, pera Fernando Póo, ab escalas a Casablanca, Mazagán y altres ports de la costa Occidental d'Africa y Golf de Guinea.

Linia de Tanger. — Sortidas de Cádiz: dilluns, dimecres y divendres. Sortides de Tanger: dimarts, dijous y dissabtes. Aquests vapors admets càrrega en las condicions más favorables y passatgers, a quins la Companyia dona allotjaments molt cómodos y tracte esmerit, com ha acreditat en son diriatat servir. Rebaxias pera familiars. Preus convencionals pera camarots de luxe. Rebaxias pera passatges per tots los ports del món servits per línies regulars. La empresa pot assegurar las mercaderias que s'embarquin en los seus vapors.

AVIS IMPORTANT. — Rebaxia en los nòdis de determinats articles, ab arreglo a lo establegit en la R. O. del Ministeri d'Agricultura, Industria y Comers y Obras Públicas de 14 Abril de 1904, publicada a la Gaceta del dia 22 del mateix mes.

Serveys comercials. — La secció que d'aquests serveys té estableguda la Companyia, s'encarrega de trigar a Ultramar los Mostraris que li siguin entregats y de la colocació dels articles, quasi sempre.

Pera mes informes dirigir-se a son agent **D. EMILI BORRÀS**.

Aquesta triple aigua de flors de taronger, de perfumada y deliciosa aroma està elaborada ab la flor, tendre, fresca y esculida del taronger agre y's vend en botellas de 1/4 de litre al preu d'una pesseta.

A l'engrés importants descomptes. Farmacia y laboratori de A. Serra-Rous

A la menuda: Farmacia del Centre-Tarragona-Demanar **AIGUA RAF SERVA**

Aigua Raf SERRA